

Φ09222/8283

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγές με αρ. 76386/11 και 76408/11 των

Ζώη ΚΟΚΚΟΝΗ κατά της Ελλάδος

και Νικολίτσας ΧΑΛΙΛΟΠΟΥΛΟΥ κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), που συνεδρίασε στις 31/10/2017 με την εξής σύνθεση:

Kristina Pardalos, *Πρόεδρος*,

Linus-Alexandre Sicilianos,

Aleš Pejchal

Krzysztof Wojtyczek

Armen Harutyunyan

Tim Eicke

Jovan Ilievski, *δικαστές*,

και Renata Degener, *Αναπληρώτρια Γραμματέα Τμήματος*,

λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω προσφυγές που κατατέθηκαν στις 23 Νοεμβρίου 2011,

έχοντας κρίνει, αποφασίζει ως εξής:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1.Ο προσφεύγων στην πρώτη υπόθεση κ. Ζώης ΚΟΚΚΟΝΗΣ είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1964 και κάτοικος Πάτρας. Η προσφεύγουσα στην δεύτερη υπόθεση κ. Νικολίτσα ΧΑΛΙΛΟΠΟΥΛΟΥ είναι Ελληνίδα υπήκοος, γεννηθείσα το 1968 και κάτοικος Πάτρας. Εκπροσωπήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου από τον κ. Α. Ρεγκλή, δικηγόρο με έδρα την Πάτρα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

REPUBLIQUE HELLENIQUE, MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
SERVICE DE TRADUCTION
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
TRANSLATION SERVICE

(σελίδα 2)

A.Οι περιστάσεις των υποθέσεων

2.Το ιστορικό των υποθέσεων, όπως υποβάλλεται από τους προσφεύγοντες, μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

3.Στις 7 Ιανουαρίου 2009 οι προσφεύγοντες, ως έγγαμο ζεύγος, καταδικάστηκαν *ερήμην* από το τριμελές Πρωτοδικείο Πάτρας για κλοπή που διέπραξαν από κοινού και καταδικάστηκαν σε φυλάκιση τριών μηνών (απόφαση 22/2009). Οι προσφεύγοντες κατέθεσαν έφεση, που ορίστηκε για τις 15 Φεβρουαρίου 2011 από το τριμελές Εφετείο Πάτρας. Όμως, εκείνη την ημερομηνία οι προσφεύγοντες αιτήθηκαν αναβολή της δίκης, καθώς ο δικηγόρος τους δεν μπορούσε να είναι παρών και η δικάσιμος αναβλήθηκε για τις 3 Μαΐου 2011 (απόφαση μετά από αναβολή 543/2011). Οι προσφεύγοντες δεν εμφανίστηκαν στην δίκη ούτε και ο δικηγόρος τους που ενεργούσε για λογαριασμό τους. Το Εφετείο της Πάτρας λαμβάνοντας υπόψη ότι οι προσφεύγοντες δεν εμφανίστηκαν στις 15 Φεβρουαρίου 2011, τους θεώρησαν «ωσεί παρόντες», εξέτασαν την έφεση και τους καταδίκασαν σε φυλάκιση δέκα μηνών (απόφαση 1084/2011).

4.Οι προσφεύγοντες αιτήθηκαν ακύρωση της διαδικασίας βάσει του Άρθρου 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ισχυριζόμενοι ότι δεν εμφανίστηκαν στη δίκη λόγω *ανωτέρας βίας*, που τους εμπόδιζε να παραστούν στην δίκη ή να ενημερώσουν το δικαστήριο για την απουσία τους. Συγκεκριμένα, ο κ. ΚΟΚΚΟΝΗΣ ανέφερε ότι στις 29 Απριλίου 2011 εισήχθη στο νοσοκομείο με οξεία γαστρεντερίτιδα και ότι πήρε εξιτήριο από το νοσοκομείο με οδηγίες να παραμείνει κλινήρης από τις 29 Απριλίου 2011 έως τις 8 Μαΐου 2011. Επισύναψε τα σχετικά έγγραφα στην αίτησή του για ακύρωση. Η κ. ΧΑΛΙΛΟΠΟΥΛΟΥ ισχυρίστηκε ότι δεν μπόρεσε να εμφανιστεί στην δίκη λόγω της ασθένειας του συζύγου της, καθώς έπρεπε να φροντίσει τον ίδιο και τα παιδιά στο σπίτι.

5.Οι αιτήσεις τους για ακύρωση της δίκης εξετάστηκαν από το Εφετείο

(σελίδα 3)

Πάτρας στις 17 Μαΐου 2011 και η διαδικασία συνεχίστηκε στις 25 Μαΐου 2011. Το δικαστήριο απέρριψε τις αιτήσεις τους ως μη παραδεκτές (απόφαση 1356/2011). Συγκεκριμένα, έκρινε ότι μια αίτηση για ακύρωση βάσει του Άρθρου 341 μπορεί να κατατεθεί μόνο εάν ο κατηγορούμενος έχει δικαστεί ερήμην, και όχι όταν έχει δικαστεί «ωσεί παρών».

Β.Σχετική εθνική νομοθεσία και άσκηση

6.Τα σχετικά μέρη του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αναφέρουν:

Άρθρο 340

«...

3.Εάν ο κατηγορούμενος έχει κληθεί νόμιμα αλλά δεν εμφανιστεί, ή δεν εκπροσωπείται νόμιμα από δικηγόρο, θα δικαστεί ωσεί παρών...»

Άρθρο 341

«1.Εάν, λόγω ανωτέρας βίας ή άλλων ανυπέρβλητων κωλυμάτων, ο καταδικασθείς δεν μπορεί να ενημερώσει εγκαίρως το δικαστήριο για ανυπέρβλητο κώλυμα με κανένα τρόπο, έτσι ώστε να ζητήσει αναβολή της δίκης (Άρθρο 349), μπορεί να καταθέσει αίτηση για ακύρωση της διαδικασίας που έλαβε χώρα ερήμην του ή ερήμην του εκπροσώπου του...

...

2....Εάν ικανοποιηθεί η αίτηση για ακύρωση, η απόφαση κατά της οποίας έχει κατατεθεί ακυρώνεται και το δικαστήριο διατάσσει νέα δίκη για την υπόθεση σε δεδομένη ημερομηνία, κατά την οποία ο κατηγορούμενος θα εμφανιστεί χωρίς να έχει κληθεί. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται ο κατηγορούμενος να καταθέσει αίτηση για ακύρωση κατά της απόφασης [επί της αίτησής του για ακύρωση]».

7.Σύμφωνα με τη νομολογία του Αρείου Πάγου, η απόφαση που εκδίδεται κατόπιν αίτησης για ακύρωση βάσει του Άρθρου 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν υπόκειται σε έφεση στα σημεία του νόμου (απόφαση 1245/2008 Αρείου Πάγου).

(σελίδα 4)

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

8.Οι προσφεύγοντες πρόβαλαν αιτιάσεις κατά το Άρθρο 6 παρ.1, 2 και 3 και τα Άρθρα 13 και 14 της Σύμβασης.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Α.Συνεκδίκαση

9.Λαμβάνοντας υπόψη το όμοιο θέμα των προσφυγών, το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να τις συνεκδικάσει, βάσει των Κανόνων 42 παρ.1 και 53 παρ.7 των Κανόνων του Δικαστηρίου.

Β.Παραδεκτό

10.Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι η απόρριψη των αιτήσεών τους για ακύρωση ως μη παραδεκτές για τον λόγο ότι η διαδικασία εφαρμόστηκε μόνο για απόντες κατηγορούμενους και όχι για όσους δικάστηκαν «ωσεί παρόντες», παραβίασε το δικαίωμά τους για δίκαιη δίκη βάσει του Άρθρου 6 παρ.1, 2 και 3 της Σύμβασης. Επιπλέον, κατήγγειλαν βάσει των Άρθρων 13 και 14 της Σύμβασης ότι δεν είχαν στην διάθεσή τους δραστικό ένδικο μέσο για να διαμαρτυρηθούν για την ισχυριζόμενη παραβίαση του δικαιώματός τους για δίκαιη δίκη, και ότι έγινε διάκριση εις βάρος τους λόγω της καταγωγής τους (Ρομά).

11.Το Δικαστήριο επιθυμεί να διευκρινίσει εξ αρχής ότι ο σκοπός της παρούσας υπόθεσης αφορά την διαδικασία ενώπιον του Εφετείου που οδηγεί στην από 25 Μαΐου 2011 απόφασή του και όχι την ίδια την καταδικαστική απόφαση ερήμην των προσφευγόντων από το πρωτοδικείο στις 7 Ιανουαρίου 2009, όπως βεβαιώθηκε από το Εφετείο στις 3 Μαΐου 2011 (όσον αφορά την καταδικαστική απόφαση *ερήμην* και τις απαιτήσεις διασφάλισης, βλ. για παράδειγμα, *Sejdovic κατά Ιταλίας* (GC), αρ.56581/00, ΕΔΑΔ 2006-II).

(σελίδα 5)

12. Το Δικαστήριο θα εξετάσει καταρχήν εάν το Άρθρο 6 ισχύει για την εν λόγω διαδικασία. Οι σχετικές αρχές αναφέρονται στην κρίση του Δικαστηρίου *Moreira Ferreira κατά Πορτογαλίας* (αρ.2) (GC), αρ. 19867/12, παρ.60-67, 11 Ιουλίου 2017). Εν συντομία, το Άρθρο 6 δεν ισχύει για την διαδικασία αναψηλάφησης της ποινικής δίκης, δεδομένου ότι όποιος αιτείται αναψηλάφηση της υπόθεσής του και του οποίου η ποινή έχει καταστεί οριστική δεν «κατηγορείται για ποινικό αδίκημα» με την έννοια αυτού του Άρθρου (βλ. μεταξύ άλλων δικαιωμάτων, *Fischer κατά Αυστρίας* (απόφ.), αρ. 27569/02, ΕΔΑΔ 2003-VI). Όμως, ισχύει το Άρθρο 6 της Σύμβασης, από την άποψη του ποινικού, για ποινικές δίκες που αφορούν ένδικα μέσα, τα οποία κατατάσσονται στην εθνική νομοθεσία στην κατηγορία των έκτακτων, όπου το εθνικό δίκαιο καλείται να αποφασίσει για την απαγγελία της κατηγορίας. Το Δικαστήριο επομένως, εξετάζει το ζήτημα της εφαρμοσιμότητας του Άρθρου 6 των έκτακτων ένδικων μέσων επιδιώκοντας να αποδείξει εάν, κατά την εξέταση του εν λόγω ένδικου μέσου, το εθνικό δικαστήριο ήταν υποχρεωμένο να αποφασίσει για το ποινικό αδίκημα (βλ. *Moreira Ferreira* (αρ.2), που αναφέρεται παραπάνω, παρ.65).

13. Επιστρέφοντας στις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το Άρθρο 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπει για αυτούς που έχουν καταδικαστεί *ερήμην* ένδικο μέσο που συνεπάγεται την πιθανότητα ακύρωσης της καταδικαστικής τους απόφασης, εάν αποδειχθεί ότι δεν ήταν σε θέση να παραστούν στην δίκη λόγω *ανωτέρας βίας* ή άλλων ανυπέρβλητων κωλυμάτων που τους εμπόδισαν να ενημερώσουν το δικαστήριο για την απουσία τους. Επομένως, στο πλαίσιο της εξέτασης που προβλέπεται στο Άρθρο 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καθήκον του εθνικού δικαστηρίου δεν είναι να αποφασίσει για το ποινικό αδίκημα αλλά να εξετάσει εάν οι προϋποθέσεις εκτέλεσης της

(σελίδα 6)

ακύρωσης και κατά συνέπεια αναψηλάφησης, πληρούνται και σε θετική περίπτωση, τότε το εθνικό δικαστήριο διατάσσει την ακύρωση της καταδικαστικής απόφασης και ορίζει ημερομηνία νέας δικασίμου. Το Δικαστήριο επομένως, θεωρεί ότι το παραπάνω ένδικο μέσο που αφορά τις αιτήσεις για ακύρωση βάσει του Άρθρου 341 του Ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι παρόμοιο με την διαδικασία αναψηλάφησης της ποινικής διαδικασίας.

14.Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι το Άρθρο 6 δεν ισχύει για τις εν λόγω διαδικασίες που κατέθεσαν οι προσφεύγοντες βάσει του Άρθρου 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Γι' αυτό, αυτό το μέρος της προσφυγής είναι *καθ' ύλην* ασύμβατο με τις διατάξεις της Σύμβασης με την έννοια του Άρθρου 35 παρ.3 της Σύμβασης, και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το Άρθρο 35 παρ.4.

15.Ως προς την αιτίαση των προσφευγόντων βάσει του Άρθρου 13 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, σύμφωνα με την νομολογία του, το Άρθρο 13 ισχύει μόνο όταν ένα άτομο έχει την «αμφισβητήσιμη αξίωση» να είναι παθών από την παραβίαση δικαιώματος της Σύμβασης. Έχοντας υπόψη τις παραπάνω κρίσεις του βάσει του Άρθρου 6 της Σύμβασης, το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει ότι οι προσφεύγοντες έχουν αμφισβητήσιμη αξίωση για τους σκοπούς του Άρθρου 13, που επομένως δεν ισχύει (βλ. μεταξύ πολλών άλλων δικαιωμάτων, *Kudla κατά Πολωνίας* (GC), αρ. 30210/96, παρ.157, ΕΔΑΔ 2000-XI).

16.Τέλος, έχοντας υπόψη το γεγονός ότι το Άρθρο 14 της Σύμβασης δεν είναι αυτόνομο και το συμπέρασμά του ότι το Άρθρο 6 δεν ισχύει, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το Άρθρο 14 δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση. Γι' αυτό, αυτή η αιτίαση είναι επίσης *καθ' ύλην* ασύμβατη με τις διατάξεις της Σύμβασης με την έννοια του Άρθρου 35 παρ.3(α) και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το Άρθρο 35 παρ.4 (βλ. γενικά *De Bruin κατά*

Φ09222/8283

(σελίδα 7)

Ολλανδίας (απόφ.), αρ. 9765/09, 27 Ιουλίου 2013, και ως πρόσφατο παράδειγμα, Adigun κατά Ιρλανδίας (απόφ.), αρ.19673/16, 31 Ιανουαρίου 2017).

Για αυτούς τους λόγους, το Δικαστήριο, κατά πλειοψηφία,

Αποφασίζει να συνεκδικάσει τις προσφυγές,

Κηρύσσει τις προσφυγές μη παραδεκτές.

Έγινε στην Αγγλική γλώσσα και ανακοινώθηκε γραπτώς στις 23 Νοεμβρίου 2017.

Renata Degener (υπογραφή)

Αν.Γραμματέας

Kristina Pardalos (υπογραφή)

Πρόεδρος